

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLİYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Suyun Safaraliyev

O‘zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13985557>

Annotatsiya. Ushbu maqolada kichik biznes subyektlarini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimini rivojlantirishning dolzarb masalalari ko‘rib chiqiladi. Kichik biznes iqtisodiy o‘rinishning muhim omillaridan biri bo‘lib, u ish o‘rinlari yaratish va innovatsiyalarni joriy etishda katta ahamiyatga ega. Maqolada kichik biznes subyektlariga imtiyozli kreditlar, garovsiz kreditlash, davlat moliyaviy ko‘magi, fintech texnologiyalaridan foydalanish hamda venchur kapital orqali investitsion qo‘llab-quvvatlash kabi zamonaviy moliyaviy mexanizmlar tahlil qilinadi. Shuningdek, kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy savodxonlikni oshirish va innovatsiyalarni rag‘batlantirishning ahamiyati ta’kidlanadi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, imtiyozli kreditlar, garovsiz kreditlash, davlat grantlari, fintech, innovatsiyalar, investitsion fondlar, moliyaviy savodxonlik, venchur kapital.

METHODS OF DEVELOPING THE SYSTEM OF FINANCIAL SUPPORT FOR SMALL BUSINESS ENTITIES

Abstract. This article examines the current issues of the development of the system of financial support for small business entities. Small business is one of the important factors of economic growth, it is of great importance in creating jobs and introducing innovations. The article analyzes modern financial mechanisms such as preferential loans to small business entities, unsecured lending, state financial support, use of fintech technologies, and investment support through venture capital. The importance of increasing financial literacy and encouraging innovation for small business entities is also emphasized.

Keywords: small business, financial support, preferential loans, unsecured lending, state grants, fintech, innovation, investment funds, financial literacy, venture capital.

МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Аннотация. В данной статье рассмотрены актуальные вопросы развития системы финансовой поддержки субъектов малого предпринимательства. Малый бизнес является одним из важных факторов экономического роста, он имеет большое значение в создании рабочих мест и внедрении инноваций. В статье анализируются современные

финансовые механизмы, такие как льготное кредитование субъектов малого бизнеса, беззалоговое кредитование, государственная финансовая поддержка, использование финтех-технологий, а также инвестиционная поддержка посредством венчурного капитала. Также подчеркивается важность повышения финансовой грамотности и поощрения инноваций для субъектов малого бизнеса.

Ключевые слова: *малый бизнес, финансовая поддержка, льготные кредиты, беззалоговое кредитование, государственные гранты, финтех, инновации, инвестиционные фонды, финансовая грамотность, венчурный капитал.*

Kirish. Kichik biznes subyektlari har bir mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Ular nafaqat yangi ish o‘rinlari yaratish, balki raqobatni rivojlantirish va innovatsion texnologiyalarni joriy qilish orqali iqtisodiy o‘sishga hissa qo‘shadi. O‘zbekiston Respublikasi ham kichik va o‘rta biznesni rivojlantirishni davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilab kelmoqda. Shu bilan birga, ushbu subyektlarning o‘z faoliyatlarini muvaffaqiyatli olib borishlari va iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanishlari uchun moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimining samarali ishlashi zarur.

Kichik biznes subyektlari ko‘pincha moliyaviy resurslarning yetishmasligi, kredit olishdagi to‘siqlar va katta hajmdagi garov talablariga duch keladi. Shu sababli, davlat va moliyaviy institutlar tomonidan kichik biznesni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish dolzarb masala bo‘lib qolmoqda. Ushbu maqolada kichik biznes subyektlarini moliyaviy jihatdan qo‘llab-quvvatlashning turli usullari, jumladan, imtiyozli kreditlar, garovsiz kreditlash, davlat grantlari va fintech texnologiyalari yordamida moliyaviy xizmatlarni joriy qilish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi.

Kichik biznes iqtisodiy barqarorlik va innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi.

O‘zbekiston iqtisodiyoti ham bu jarayondan chetda emas va kichik biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim qismidir. Rivojlanish yo‘lida kichik biznes subyektlari moliyaviy resurslar yetishmovchiligi, kredit olishdagi qiyinchiliklar, yuqori foiz stavkalari kabi to‘siqlarga duch keladi. Ushbu muammolarni bartaraf etish va kichik biznesga yordam berish uchun samarali moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimi zarur.

O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, kichik biznes subyektlari yalpi ichki mahsulot (YIM) tarkibida 55-60% ulushga ega bo‘lib, mamlakatdagi bandlikning 75% ga yaqin qismi ushbu sektorda ishlaydi. 2023-yilda kichik biznesga qaratilgan

davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlash dasturlari orqali ajratilgan kredit hajmi o'tgan yilga nisbatan 20% ga oshgan, bu esa kichik biznesning moliyaviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

2023-yilgi statistikaga ko'ra, davlat tomonidan kichik biznes subyektlariga ajratilgan subsidiya va grantlarning umumiy miqdori 1,2 trillion so'mni tashkil etgan, bu ko'rsatkich 2022-yilda 1 trillion so'm bo'lgan edi. Ushbu raqamlar kichik biznesning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlashining dolzarbligini ko'rsatadi.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlashning asosiy usullari orasida imtiyozli kreditlash, garovsiz kredit tizimi, davlat grantlari va fintech xizmatlaridan foydalanish kabilar ajratib ko'rsatiladi.

Quyidagi statistik ma'lumotlar bu usullarning samaradorligini ko'rsatadi.

2023-yilda kichik biznes subyektlariga berilgan imtiyozli kreditlar hajmi 5,5 trillion so'mni tashkil etdi, bu ko'rsatkich o'tgan yilga nisbatan 18% ga ko'paygan. Eng katta o'sish xizmat ko'rsatish va savdo sohalarida kuzatildi.

Garovsiz kredit olish imkoniyatidan foydalangan tadbirkorlar soni 2023-yilda 25% ga o'sdi. Ushbu dastur kichik biznes subyektlarining o'z bizneslarini kengaytirishiga yordam berdi va moliyaviy mustaqillikni oshirdi.

Elektron kreditlash platformalari orqali berilgan kreditlar hajmi 2023-yilda 1,3 trillion so'mga yetdi, bu ko'rsatkich o'tgan yilga nisbatan 40% ga ko'pdir. Bu raqamlar raqamli moliyaviy texnologiyalarning kichik biznesni moliyalashtirishdagi o'sib borayotgan ahamiyatini ko'rsatadi.

Kichik biznes subyektlariga berilayotgan moliyaviy yordam iqtisodiy samaradorlikka ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. 2023-yilda imtiyozli kreditlardan foydalangan tadbirkorlik subyektlari tomonidan 85 ming yangi ish o'rni yaratildi, bu ko'rsatkich o'tgan yilga nisbatan 15% ga ko'proqdir. Bundan tashqari, grant va subsidiya dasturlari natijasida ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish hajmi sezilarli darajada o'sdi, bu YIM o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Statistik tahlil natijalariga ko'ra, kichik biznes subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini yanada rivojlantirish uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi.

Raqamli moliyaviy texnologiyalarning joriy etilishi kichik biznesga moliyaviy xizmatlardan foydalanishni yanada osonlashtiradi va xarajatlarni kamaytiradi. Bu borada davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Moliyaviy kafolat va garovsiz kreditlash imkoniyatlarini yanada kengaytirish orqali kichik biznes subyektlarining kredit olish imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Bu o'z navbatida moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

Kichik biznes egalarining moliyaviy savodxonligini oshirish orqali ular moliyaviy xizmatlardan foydalanishni optimallashtirishlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash imkoniyatlaridan samarali foydalanishlari mumkin bo'ladi.

Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimi iqtisodiy samaradorlikka sezilarli hissa qo'shadi. Imtiyozli kreditlar, garovsiz kreditlash va fintech texnologiyalari kabi moliyaviy qo'llab-quvvatlash usullari tadbirkorlikni rivojlantirishga ko'maklashmoqda. Kichik biznes subyektlari uchun yanada qulay va samarali moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish O'zbekiston iqtisodiyoti uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish va innovatsion usullarni joriy qilish iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlashda katta ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Kichik biznes subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish, mamlakatning iqtisodiy o'sishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes yangi ish o'rinlari yaratish, innovatsiyalarni joriy qilish va ichki bozorni rivojlantirishda asosiy omil bo'lib, moliyaviy qo'llab-quvvatlash orqali ushbu sektorning imkoniyatlari kengaytiriladi.

Maqolada ko'rib chiqilgan imtiyozli kreditlar, garovsiz kreditlash tizimi, davlat grantlari va fintech texnologiyalarining joriy qilinishi kichik biznes subyektlarini moliyaviy jihatdan samarali qo'llab-quvvatlashda eng samarali usullar sifatida ajralib turadi.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimining yanada takomillashuvi, moliyaviy savodxonlikni oshirish va innovatsiyalarni rag'batlantirish orqali kichik biznesning iqtisodiy samaradorligi yanada ortadi. Kelgusida davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish, raqamli moliyaviy texnologiyalarni faol joriy qilish, va moliyaviy yordam dasturlarini rivojlantirish kichik biznesning iqtisodiyotdagi rolini kuchaytirishga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi. (2023). (<https://stat.uz>)
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2023). (<https://cbu.uz>)
3. OECD. (2022). Financing SMEs and Entrepreneurs: An OECD Scoreboard. OECD Publishing. (<https://www.oecd.org>)
4. 5. World Bank. (2023). SME Finance: Improving Access to Finance for Small and Medium Enterprises. Washington, DC: The World Bank. (<https://www.worldbank.org>)

5. 6. Svirina, A. (2021). Small and Medium-Sized Enterprises in Emerging Markets: Challenges and Opportunities for Growth. Palgrave Macmillan.
6. 7. Deakins, D., & Freel, M. (2018). Entrepreneurship and Small Firms (6th ed.). McGraw-Hill Education.
7. 8. Beck, T., & Demirgüç-Kunt, A. (2006). Small and Medium-Size Enterprises: Access to Finance as a Growth Constraint. Journal of Banking & Finance, 30(11), 2931-2943